

Особливості організації колективної творчої діяльності у процесі мовленнєвої роботи з молодшими школярами у педагогічній спадщині

В.О. Сухомлинського

Педагогічна творчість В.О.Сухомлинського багатогранна і невичерпно багата. Василь Олександрович увійшов в історію радянської і світової культури як видатний педагог і письменник, як патріот і поборник найгуманніших ідей у вихованні, як політичний трибун і громадський діяч, безмежно відданий своєму народові.

Василь Олександрович у низці наукових та публіцистичних робіт розглядає процес навчання як радість пізнання, як красу розумової праці. Переконаливо показує, що в знаннях зосереджена краса життя, активізує розумову діяльність учнів, заохочує вольові зусилля, сприяє усвідомленню ними потреби у знаннях. Це все - запорука успіху в навчанні. От чому свою школу він називає «школою радості», спрямовану на виховання всебічно розвиненої особистості.

Аналізуючи спадщину В. Сухомлинського, ми знаходимо практичне втілення його ідей про значення колективу в організації колективної творчої діяльності серед школярів.

Колективна творча діяльність (КТД) - це суспільно-значуща діяльність вихователів і вихованців, спрямована на вирішення життєвоважливих завдань, яка задумується, організовується, вирішується, виконується, оцінюється спільно дітьми і дорослими, в якій відбувається розвиток колективістських демократичних основ життя, управління, активного ставлення до оточуючого середовища, і яка є завжди особистісно орієнтованою і спонукає до розвитку творчих здібностей її учасників. Колективні творчі справи допомагають дитині у повному обсязі задовольнити потреби самовияву, самоствердження, самоуспіху через позитивну творчу діяльність за умови постійного створення ситуації вибору без будь-якого тиску на особистість.

Проблема розвитку дитячих творчих здібностей є досить актуальною на сучасному етапі. Дослідження дозволяють відзначити необхідність та можливість розвитку мовленнєвих творчих здібностей вже з дошкільного віку.

Народжена у живому досвіді Павлівської школи методика виховання колективу ґрунтувалася не на «організаційній залежності», а на розвитку духовних багатств особи, потреби у людині готовності привносити у колектив плоди своєї «індивідуальної духовної діяльності» і збагачуватися у духовному спілкуванні. Як закономірність виховання особи у колективі сприймається висновок теоретика-експериментатора: «Чим вище інтелектуальний рівень і чим глибші, чистіші етичні переконання вихованця, тим... багатшим повинно бути духовне життя колективу, щоб особа знайшла у ньому джерело свого подальшого розвитку».

Мовленнєві творчі здібності посідають важливе місце у розвитку дитячої творчості, починаючи з перших років життя людини. Мовлення акумулює життєдайну творчу енергію дитини, це стимул, засіб і показник її фізичного, психічного і духовного розквіту, розквіту творчих здібностей, максимальної реалізації природних можливостей.

Мовленнєва діяльність дитини виявляється в її здібностях до мовлення. Мовленнєва здібність вкладається у дитини у процесі мовленнєвої практики, формується як система мовленнєвих асоціацій адекватного їх застосування в різних ситуаціях спілкування. Вона розвивається під впливом цілеспрямованого навчання, спрямованого на засвоєння дитиною літературної мови, виховання культури мовлення. Ступінь оволодіння нормами рідної мови значною мірою залежить від того, наскільки розвинуте в неї чуття мови, творчі здібності.

«Різноманітні види творчої праці, в атмосфері якої проходить життя наших вихованців, - це своєрідні магніти різної сили: притягуючи чутливу стрілку компаса, вони вказують дитині її шлях. Чим сильніший магніт, чим цікавіша праця, яку виконує учень, тим яскравіше розвивається його здібність саме до цього виду праці» [2, 131].

В.Сухомлинський вважав, що першими творчими роботами, які складає дитина у початкових класах, мають бути саме казки про те, що дитина бачить, переживає, чим переймається. Казка у розумінні В.Сухомлинського – це друг і навчитель дівчорі, вона допомагає їм краще пізнавати навколишній світ, робити їх добрішими, людянішими, викликає бажання пронести чудові риси позитивних персонажів через своє життя. Тому Кімната казки для дітей стала певним еталоном дитячої творчості та спільної діяльності.

«Куточок мрії», «Куточок краси», «Острів чудес» - це таємничі куточки, в яких дітям можна було б жити у світі гри. Вони віддавали усі свої сили, свою працю, усе своє натхнення, свої мрії, лише для того, щоб створити прекрасне і миле дитячому «оку». «Спочатку ми просто тішилися таємничим куточком, обживали його, створювали затишок: прикріпили на стінах кілька картинок, розширили вхід, зробили столик...» [3, 42]. А як же приємно нам, учителям, бачити працю в ім'я творення краси, адже це облагороджує юне серце, запобігає байдужості, діти стають кращими, чистішими та красивішими?! [3, 42].

Під керівництвом В.О. Сухомлинського діти колективно і творчо працювали над складанням книжок - картинок про природу, написанням казок, оповідань. Натхненно готувалися до уроків мислення, до подорожей на природу, до проведення свят Матері, троянд, польових квітів, жайворонків, праці і художньої творчості. Ці та інші знахідки педагога сприяють розвитку колективу, згуртованості дітей, вмінню спільно працювати, допомагати та підтримувати один одного, вихованню душевної чуйності, сердечності,

чулості, засвоєнню духовних цінностей свого народу, формуванню важливих у виховному розумінні традицій, громадської думи, соціальної ідентифікації, створюють позитивний соціально-психологічний клімат у колективі.

Педагогічний секрет В.О. Сухомлинського, на нашу думку, передусім виявився в тому, що навчання, розвиток, виховання дітей відбувалися в ситуації рівноправного партнерського спілкування, а не педагогічного керування мовленнєвою чи пізнавальною діяльністю дітей. Адже для творчого польоту душа мусить бути вільною, незалежно від того, який мистецький досвід творця. І тільки у спілкуванні, коли одна людина чує, відчуває іншу людину, відкрита до неї, вихователю, налагодженому на естетичну хвилю, на красу, загадку, таємницю, можливо викликати у вихованців відповідні почуття, тим самим спонукати їхню творчу активність.

Література

1. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості // Вибрані твори в 5-ти т. – Т.1. – К.: Радянська школа, 1977. - С. 55-206
2. Сухомлинський В.О. Розвиток індивідуальних здібностей і нахилів учнів // Вибрані твори в 5-ти т. – Т.5. – К.: Радянська школа, 1977. – С. 122 – 139.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибрані твори в 5-ти т. – Т.3. – К.: Радянська школа, 1977. - С. 7 - 279.

Колеснік К. Особливості організації колективної творчої діяльності у процесі мовленнєвої роботи з молодшими школярами у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського / К. Колеснік // Реалізація ідей В.О. Сухомлинського в практиці роботи сучасної початкової школи : Збірник матеріалів регіональних педагогічних читань. - Вип.5. – Вінниця : ВДПУ, 2010. – С. 167 – 169.